

Nu robots een eigen, sociale rol krijgen in onze samenleving, moeten ze ook rechten krijgen, meent emeritus hoogleraar Giep Hagoort. Slimme robots handelen immers autonoom. Hij voorziet zelfs kiesrecht voor robots.

'ROBOTSTEM MOET WORDEN GEHOORD'

We willen dat robots gaan samenwerken met mensen, dat ze zelfstandig optreden, hulp kunnen bieden aan ouderen en zo meer. Maar zodra daar de consequentie aan wordt verbonden dat die robots rechten moeten krijgen, schrikken we terug. Psychologen missen een menselijk bewustzijn bij robots. Filosofen erkennen een dierlijk bewustzijn, maar biologen stellen dat robots geen dieren zijn. Het grote publiek lijkt slechts in de ban van de angst voor robots als banenverslinders.

En wat hebben we gemeesmuild om de marketinggrap met Sophia als de eerste chatrobot met staatsburgerschap in Saoedi-Arabië. En dat in zo'n autoritair en vrouwonvriendelijk land! Nee, robots zijn dingen en hoe slim we ze ook maken, het blijven dingen, die we met een signaal aan- en uitzetten. Dus hoezo rechten?

Het gaat mij om robots die slim worden genoemd: door toedoen van kunstmatige intelligentie zijn ze zelflerend, waarbij de menselijke origine zich niet meer duidelijk doet gelden. De gewone regels omtrent aansprakelijkheid, te weten 'oorzaak en gevolg', zijn niet meer terug te brengen tot de positie van de individuele ontwerper, producent, programmeur, opleider, verkoper, tussenpersoon of gebruiker. De slimme robot handelt autonoom en dan voldoet het bestaande rechtstelsel niet meer.

In de nabije toekomst zal het lachen ons snel vergaan als wordt vastgesteld dat de juridische machine is vastgelopen en niemand meer weet hoe schade is te verhalen. Inmiddels heeft ook het Europees parlement zich uitgesproken voor de invoering van een 'elektronische rechtspersoonlijkheid' voor slimme robots om redenen die hierboven zijn genoemd. Het voorstel is om aansprakelijkheden van slimme robots te regelen via een speciaal verzekeringsfonds, waarop een getroffen een beroep kan doen als die vindt dat een slimme robot schade heeft toegebracht. Zo'n rechtspositie

vraagt ook om het precies benoemen wanneer er sprake is van een slimme robot.

Argumenten als 'robots hebben geen menselijk bewustzijn' spreken wellicht aan, maar raken hier niet de kern. Ik ga nog een stap verder. Als onze complexe samenleving slimme robots accepteert als zelfstandige, zelfdenkende rechtspersonen, dan dienen deze ook vertegenwoordigd te zijn in onze democratische organen. Het kiesrecht is verleend aan landadel, onroerend goedeigenaren en vermogende burgers, daarna grondwettelijk aan alle mannelijke en vrouwelijke personen. Niet vanwege hun 'bewustzijn', maar vanwege hun feitelijke sociale aandeel in het functioneren van de samenleving. Het is derhalve anno 2018, zo'n honderd jaar later, gewenst dat de

stem van de slimme robot ook via een systeem van vertegenwoordiging in onze democratie wordt gehoord. Het enige alternatief is slimme robots de toegang tot onze samenleving ontzeggen.

Illustratie Joost Stokhof

OPINIE

Prof. mr. dr. Giep Hagoort is emeritus hoogleraar kunst en economie aan de Universiteit Utrecht/Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. In 2017 verscheen van zijn hand het essay *Geef robots kiesrecht!*.